

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

36 Instruit hæc prudens quòd debeat esse sacrandus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

revocavit errantem, & 7. a ¶ In principio generis hu-
mani ignorabatur ebrietas: primus Noë vineam planta-
vit: dedit naturam, sed ignoravit potentiam. Itaque
vinum nec suo pepercit auctori. & 7. ¶ Sed illius ebrietas
nobis suadet sobrietatem. Semel enim inebriatus est
Noë. Vbi enim malum ebrietatis agnovit, jumentum b
suum ad remedium temperavit: non effudit ad vitium.
¶ Manebat, antequam vinum inveniretur, omnibus in-
concuissa libertas: nemo sciebat à consorte natura suæ
obsequia servitutis exigere. Non esset hodie servitus, si
ebrietas non fuisset. Obrepserat, quidem jam fraternæ
prelacionis invidia, manebat tamen adhuc paternæ piete-
tis reverentia. Laxa pietas est, dum ridetur ebrietas. Non
illis itaque solis nocent vina, quos tentant, sed & illis am-
plius, quorum oculis temulenta ebriorum membra nudantur.
¶ Legimus e etiam, quod patrem Lothi inebria-
verint filii in monte, ad quem timentes incendium Sodo-
mitarum confugerant, & habitabant in spelunca. & 7. d
¶ Fuit itaque ebrietas origo incesti, pessimæ regenera-
tionis partus deterior. ¶ At non Abraham vina in suo
convivio ministrabat: sed immolabat vitulum: buty-
rum, & lac, etiam Angelis hospitibus exhibebat. Cœli
dominum, mundi agnoscebat auctorem. Vinum ergo
exhibere non poterat. Sed rectè illic deerat materia
peccati, ubi erat remissio peccatorum. Denique annun-
ciavit cum Ioannes e, non manducans panem, neque bibens vi-
num. Qui enim Christum annuntiat, ab omni vitiorum
incentivo prorsus se debet alienare.

C. IX. ¶ Triginta diebus à communione absti-
neat clericus, quem ebrius fuisse
confiteritur.

Item ex concilio Agathensi, cap. 41.

Ante f omnia clericis vitetur ebrietas, quæ omnium
vitiatorum fomes, ac nutrix est. Itaque eum, quem e-
brius fuisse confiteritur, (ut ordo patitur) aut triginta die-
rum spatio à communione statim submovendum, aut
corporali subdendum supplicio.

DISTINCTIO XXXVI.

Oportet etiam ordinandum esse prudentem. Quod
contra eos notandum, qui sub nomine simplicitatis ex-
citant stultitiam sacerdotum. Prudentem g au-
tem Episcopum oportet intelligi non solum literarum peritia, ve-
rum etiam secularium negotiorum disputatione h.

C. I. ¶ Illiterati, & corpore vitiatos non pro-
moveantur ad clerum.

Unde in epistola Gelasii Papæ ad Episcopos per
Luzaniam, cap. 18. & 19.

Il literatos i, aut aliqua parte corporis vitiatos, vel i
imminutos nullus presumat ad clericatus ordinem.
promoveat quia literis carens sacris non potest esse a-
ptus officii: & vitiosum nihil Deo proferri offerri lega-
lia k præcepta sanxerunt. ¶ Similiter l qui seipfos ab-
scindunt.

i ¶ Vitiatos, vel.] Ita dicitur vocari a plerisque vetustis
exemplaribus Gratiani, & originali, cujus expressio est potius sen-
tentia, quam verba verba.

C. II. ¶ Ad summum sacerdotium non aspi-
cet, qui divinis stipendiis, vel disciplinis non
est eruditus.

Item Zozimus Papa epist. ad Isechianum Episco-
pum Salonitanum.

Qui m ecclesiasticis disciplinis per ordinem non
est imbutus, & temporum approbatione divinis

a Ibid. c. 1. b Inventum.] vera lectio. c Gen. 19.
d Gen. 11. e Matth. 11. f Bure. l. 1. c. 11. l. 1. p. 13. cap. 79.
g Glorinar. i. Tim. 3. h ad dispensatione. i Bure. l. 2.
c. 1. l. 1. p. 6. c. 37. & 75. Pann. l. 3. c. 46. k Levit. 22. l Ibid.
c. 19. m 7. dist. 19. c. 1. An. l. 6. l. 1. p. 5. c. 102.

stipendiis eruditus, nequaquam ad summum ecclesie
sacerdotium aspirare presumat; & non solum in eo ambi-
tio inefficax habeatur, verum etiam ordinatiores ejus ca-
reant eo ordine, quem sine ordine contra præcepta pa-
trum crediderant presumendum.

Ece quod sacrum literarum oportet Episcopum habere pari-
tiam: unde in veteri Testamento a inter cetera ornamenta pon-
tificis rationale forebat in pectore, in quo scribebatur manifestatio,
& veritas: quia in pectore pontificis manifesta debet esse cognitio
veritatis. ¶ Hinc etiam volles b, quibus arca portabatur, ju-
giter amulsi erant inscribi, ut cum arca esset portanda, nulla fieret
mora de intrinsecis rebus: quia prædicatores, per quos Ec-
clesia circumfertur, sacri literis semper debent insistere, ne tunc
quarant disere, cum ex officio alios debent docere. ¶ Hinc etiam
David c prius ex gratia Spiritus sancti donum scientie pen-
cepit, & postea administrationis regni assuetus est. ¶ Sal-
mon d quoque non divitiis, non longa tempora hujus vite, sed sa-
pientiam à Deo petiit, & imperavit. ¶ Hinc etiam Dominus
prius panis sua in ore prophete, & postea constituit eum sup-
per gentes, & regna, dicit ad Hieremiam e, [Ece dedi verba
mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes, & super regna.]
¶ Hinc etiam Malachias f ait, [Latia sacerdotum, coedient scien-
tiam, & legem requirent de ore tuo, quia Angelus Domini exer-
cituum est.] ¶ Hinc etiam salvator g noster prius in medi-
dolorum sedis, audient illos & interrogans, & postea prædicari
cepit, quia prius quisque discere, & postea prædicandi essentia i-
suppare debet. ¶ Hinc etiam Salomon prius h ait [tempus
tacendi] & postea i [tempus loquendi,] quia veritas prius
tacendo discitur, & postea loquendo prædicatur. ¶ Hinc idem
Dominus ait k [Qui audit, dicat, veni.] ¶ Hinc etiam prius
Apostolus docuit, deinde eos ad prædicandum misit, dicens l. [Esto-
te ergo prudentes, sicut serpentes, & simplices sicut colu-
mbæ.] Sic etiam post resurrectionem prius illis sensum aperuit,
& scripturas explanavit, & postea dixit m eis, [Euntes in mun-
dum universum, &c.] Unde, cum n de quinque panibus
quinque millia hominum vellet reficere, prius panes accipiens, fre-
gisse, & postea discipulis dedit, & per eos demum turbi apposuit:
quia sacramenta legis, & prophetarum prius differendo exposuit, &
postea eorum scientiam discipulis dedit, & per eos tandem illam
alidelibus dispensavit. ¶ Hinc & Petrus, eorum rectoribus ecclesie
scriberet, ait o: [Parati esse debetis reddere rationem om-
ni potestati vos satisfacionem de eadem & spe, quæ in
vobis est.] ¶ Hinc etiam Paulus p scribens ad Timotheum
ait [Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ.] ¶ Ex
quibus omnibus liquet colligi, quod non sufficit prælati bona
conversatio, & morum honestas, nisi addatur scientia doctrina.
¶ Unde sacerdotes q ingressuri tabernaculum, prius lavabantur
in libro aeneo, quod fecerat Moyses ex sterculis mulierum. ¶ Hinc
etiam in Cantico canticorum r oculi, per quos prælati ecclesie
intelliguntur, assimilantur columbis, quæ resident iuxta fluentia
plurissima.

C. III. ¶ Sacerdoti est legi scientiam habere, non
belli, sed orationibus vacare.

Hinc etiam Hieronymus i in Levit.

Si quis vult pontifex non tam vocabulo esse quam
merito, imitetur Moysen, imitetur Aaron. Quid enim
dicitur i de eis k quod non discedunt de taberna-
culo Domini. Erat ergo Moyses indefinenter in taberna-
culo Domini. Quod autem opus ejus erat? ut aut à Deo
aliquid diceret, aut ipse populum doceret. Hæc duo sunt

a Exod. 2. ex interpret. lex. b Exod. 11. c 2. Regum 1.
d 3. Regum 3. 1. Paralip. 1. e Hierem. 1. f Malach. 2.
g Luca 2. h Eccles. 3. i Ecclesiast. 3. k Apocal. 22.
l Matth. 10. m Marc. 16. n Matth. 14. o 1. Petri 5.
p 1. Timoth. cap. 4. q Exod. 38. r Cant. 5.
s Levit. 8.

Pontificis opera, ut aut à Deo discat, legendo scripturas divinas, & sæpius meditando; aut populum doceat. Sed illa doceat, quæ à Deo ipse didicerit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ Spiritus sanctus docet. Est & aliud opus, quod facit Moyses: ad bella non vadit, non pugnat contra inimicos. Sed quid a facit? orat, & donec ille orat, vincit populus ejus: si relaxaverit, & dimiserit b manus, populus ejus vincitur, & fugatur. Oret ergo & sacerdos ecclesie indefinenter, ut vincat populus, qui sub ipso est, hostes invisibiles Amalechitas, qui sunt daemones impugnantes eos, qui volunt pie vivere in Christo.

¶ Hieronymus] Citatur ex B. Hieronymo, & extat in Homilia 6. Origenis in Leviticum: quas quidem Homilias cum aliis multis B. Hieronymus Latinas fecit: sed ita, ut noxia quæque detraherent, vitia transfunderet. Quod ipsemet ad Theophilum episc. 62. ad Vigilantium episc. 77. & in Prologo lib. 2. in Michæam pressissus est. Ac frequenter Gratianus ea, quæ sunt Origenis, Hieronymi nomine citat, vel quia præcipua ecclesie doctorum auctoritas majus pondus habet, vel quia Hieronymus eo, quo dictum est, modo vertendo, penè suos fecerat.

DISTINCTIO XXXVII.

¶ Ed quaritur, an secularibus literis oporteat eos esse eruditos. De his ita scribitur in concilio Carthagin. IV. cap. 16.

C. I. ¶ Libros gentiliū non legat Episcopus.

Episcopus e gentiliū libros non legat: hæreticorum autem, pro necessitate, aut tempore.

C. II. ¶ Reprehenduntur sacerdotes, qui omnia Evangelii comœdias legunt.

Item Hieronymus ad Damasum Papam de filio prodigo, episc. 146.

Sacerdos d Dei omnia Evangelii & prophetis videmus comedias legere, amatoriam bucolicorum versuum verba canere, Virgiliū tenere e, & id quod in pœris necessitatis est, crimen in se facere voluptatis.

C. III. ¶ In vanitate & obscuritate sensus ambulat, qui secularibus disciplinis occupantur.

Item ad cap. 4. episc. ad Ephesos, lib. 2. comment.

Nonne vobis videtur in f vanitate sensus, & obscuritate mentis ingredi, qui diebus, ac noctibus dialectica arte torquetur? qui Physicus perstrator oculos transcœlum levat, & ultra profundum terrarum, & abyssū g, in quoddam inane demergitur? qui jambum ferit i? qui tantum h metrorum sylvam in suo studiosius corde distinguit, & congerit? & (ut ad alteram partem transeam) qui divitias per fas & nefas querit? qui adulari regibus, hereditates captat alienas, & opes congregat, quas in momento, cui sit relicurus, ignorat?

¶ Ferit] Antea legebatur, jambum fervet. In originali autem impresso est, jambum astitit. Emendation vero est ex antiquo Gratiani exemplari. Nam Tertullianus de Jamba sic scribit.

Jambus ipse sex enim locis manet, Et inde nomen inditum est senario; Sed ter feritur, hinc trimetris dicitur, Scandendo binos quod pedes conjungimus. Ne de iudæ senarii Isidorus lib. 1. Etymolog. cap. 33. ait: hos Græci, quia geminos ferunt, trimetros dicunt.

2 Exad. 17. b al. demersit. c Anselm. lib. 7. cap. 202. Burch. lib. 1. c. 91. Ivo part. 4. cap. 166. & part. 5. cap. 197. Pam. lib. 2. cap. 130. Polyb. lib. 4. tit. 7. d Ivo part. 4. c. 162. Pam. l. 2. cap. 131. e al. tenere in manibus. f Ephes. 4. g al. abyssū quoddam inmane demergit. h al. tantum.

C. IV. ¶ Qui scripturas sacras male intelligit, vel seculari sapientia abutitur, vno membratur & secura.

Idem lib. 9. ad cap. 28. Esaiæ.

Vino inebriantur, quando scripturas sanctas male intelligunt, atque perverunt: secura, quando seculari abutuntur sapientia & dialecticorum tendiculis, quæ non tam vincula a sunt appellanda, quàm phantasmata, id est, umbra quedam, & imagines, quæ citò pereunt, atque solvuntur. Idem b. ¶ Secundum tropologiam pseudopphetas eos debemus accipere, qui aliter scripturarum verba accipiunt, quàm Spiritus sanctus sonat, & divinos eos, qui conjectura mentis suæ, incerta futurorum, quasi vera pronuntiant, absque divinorum auctoritate verborum. Idem c. ¶ Quicumque scripturas non ita intelligit, ut rei veritas habet, uvam acerbam comedit.

C. V. ¶ Reprehenduntur Episcopi, qui filios suos secularibus erudunt literis.

Idem lib. 3. ad cap. 6. episc. ad Ephes.

Legant d Episcopi, atque presbyteri, qui filios suos secularibus literis erudunt, & faciunt illos comedias legere & mimorum turpia scripta cantare, de ecclesiasticis forsitan sumptibus eruditos. Et quod in corbonam pro peccato virgo, vel vidua, vel totam substantiam suam effundens quilibet pauper obulerat, hoc in Calendariam strenam, & saturnaliam sportulam, & minervale munus grammaticus, & orator, aut in sumptus domesticos, templi stipēs, aut in fordida seorta convertit. Heli e sacerdos ipse sanctus fuit: sed quia filios suos non erudit in omni disciplina: & correctione, sulpinus cecidit, & mortuus est.

C. VI. P A L E A.

[Item ex responsione Hadriani: 1. Papæ ad Carolum, cap. 49.]

Omne f vim venenorum g suorum in dialectica disputatione constituunt hæretici, quæ, philosophorum sententia, definitur non affruendi vim habere, sed studium destruendi. Sed non in dialectica complacuit Deo saluum facere populum suum. Regnum enim Dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis.

¶ Hadriani] Hoc caput antea tribuebatur Urbano, Sed est in scripto Hadriani de imaginibus ad Carolum Magnum, c. 49. & inde emendatum est. Eadem vero habentur apud B. Ambrosium lib. 1. de fide ad Gratianum Imper. cap. 3.

C. VII. ¶ B. Hieronymus ab Angelo verberatur, quia Ciceronis libros legebat.

Item Rabanus de pressuris Ecclesiasticis.

Legimus h de beato Hieronymo, quod cum libros legeret Ciceronis, ab Angelo est correptus, eò quod vir Christianus, paganorum figmentis intenderet.

¶ Hinc etiam filius ille prodigus in Evangelio i reprehenditur; qui de siliquis, quas porci manducabant, ventrem suum replere cupiebat. ¶ Hinc etiam Origenes i timphes & rana, quibus Ægyptii sunt percussæ, vanam dialecticorum garrulitatem, & sophistica argumenta intelligit. Ex quibus omnibus colligitur, quod non est ab ecclesiasticis secularium literarum quærenda peritia. Sed contra legitur, quod Moyses k & Daniel l omni scientia Ægyptiorum & Chaldæorum eruditus fuerunt. Legitur m etiam, quod præcepit Do-

a al. tendicula b Hier. l. 5. ad c. 29. Jer. c Hier. l. 6. comment. ad e. 31. Jer. d Ivo p. 4. c. 166. e 1. Reg. 7. f Ivo p. 4. c. 229. g al. inventorium. h Ex Hieron. ad Eusebium de custod. vng. Ivo p. 4. c. 164. Pam. l. 2. c. 132. i Luc. 15. k Ad. 7. l Dan. 1. m Exad. 30. & 11.